

European Leader Association
for Rural Development
Brussels, www.elard.eu

SWEDISH
PRESIDENCY
2020-2021

LUS
LOKAL UTVECKLING
SVERIGE

Deklaracija iz Halmstada

Podrška održivoj Europi kroz lokalnu
demokraciju i participativne pristupe u svim
ruralnim područjima i šire

ELARD-ova konferencija "30 godina LEADER-a" je održana 1. i 2. prosinca 2021. u Halmstadu u Švedskoj. Sudjelovalo je 149 delegata iz 22 europske zemlje, predstavnika oko 2000 Lokalnih akcijskih grupa, ruralnih mreža, upravljačkih tijela, Europskog odbora regija i Europske komisije, koji su raspravljali o Dugoročnoj viziji razvoja ruralnih područja i budućnosti LEADER/CLLD-a. Izrađeni su sljedeći zaključci za budućnost Europe:

1. Dugoročna vizija za ruralna područja

Pozdravljamo stratešku i strukturiranu inicijativu za snažna, povezana, otporna i prosperitetna ruralna područja diljem Europske unije. ELARD, nacionalne mreže LAG-ova i LAG-ovi se raduju integraciji i uključivanju u daljnje korake na europskoj, nacionalnoj i regionalnoj razini. Radujemo se suradnji u ruralnom paktu, ali i drugim inicijativama na različitim razinama, gdje bi trebali biti uključeni dionici iz ruralnih područja, budući da su ELARD, nacionalne mreže LAG-ova i LAG-ovi jedini ruralni akteri s tako velikom pokrivenošću organizacija. Predlažemo da vlade EU, nacionalne i regionalne vlade revidiraju svoje proračune i osiguraju dovoljna sredstva kako bi Dugoročna vizija za ruralna područja postala stvarnost sada, jer Europa upravo u ovom trenutku, nakon pandemije, ima priliku za razvoj. Stoga podržavamo ideju francuskog senata da se viziji priloži pravi ruralni program.

2. Promicanje racionalizacije resursa za ruralni razvoj

Članice ELARD-a dijelom svjedoče o neučinkovitosti raspoloživih sredstava u ruralnim područjima. Vidimo kako nekoliko institucija, projekata i aktera nekoherentno radi na raspodjeli premalo sredstava. Promicanjem konvergencije i optimizacije sredstava među javnim organizacijama osigurava se zajednički rad na Dugoročnoj viziji za ruralna područja. Ova bi konvergencija trebala biti međusektorski strateški prioritet u nacionalnim i regionalnim strategijama. Esencijalno je osigurati stalni dijalog između ministarstava, regionalnih vlasti, općina i lokalnih akcijskih grupa i drugih aktera kako bi se racionalizirao ruralni razvoj područja.

3. Transparentnost zajamčenih javnih usluga kao dijela društvenog ugovora

Pozivamo naše vlade i institucije na različitim razinama da pri osmišljavanju paketa javnih usluga za svoje građane uzmu u obzir suvremena rješenja. Nadalje, predlažemo vladama i institucijama da pri odlučivanju o pristupu uslugama za svoje stanovnike uključe i druge kriterije osim ekonomske isplativosti. Kao građani ruralne Europe, želimo vidjeti u kojoj smo mjeri i mi dio ugovora između poreznih obveznika i vlade, koji između ostalog uključuje i pristup javnim uslugama. Jedno rješenje moglo bi biti definiranje paketa zajamčenih osnovnih usluga na koju svaki građanin može računati. Drugo može biti razvoj transparentnog procesa donošenja odluka oko usluga, na svim razinama, koji uključuju kriterije poput ekološke i društvene održivosti. Ako građani budu svjesni što mogu očekivati od svoje vlade, bit će više prostora za inovativna rješenja kojim se popunjavaju praznine.

4. Blagostanje kao dio atraktivnosti

Ruralna područja su atraktivna, ali stanovnici moraju moći računati na osnovnu socijalnu i zdravstvenu skrb. Pozivamo nacionalne i regionalne vlade da osiguraju svim građanima u svim geografskim područjima poštenu priliku uključiti se u sustave obrazovanja, socijalne i zdravstvene skrbi. Građanima ruralnih područja je također potrebna osnovna razina blagostanja kroz potporu starijima, podršku za uzdržavanje djece i liječenje. Kako bi se to osiguralo, potreban je pristup društvenim uslugama kroz zdravstvene ustanove, obrazovne ustanove poput škola, strukovnog osposobljavanja i vrtića, kao i ustanove za potporu za starije osobe i bolnice raspoređene diljem Europe, uključujući i ruralna područja.

5. Decentralizacija

Kako bismo promovirali decentralizaciju ureda i osoblja tvrtki čije sirovine uglavnom potječu iz ruralnog okruženja, poput poljoprivredno-prehrambenih, energetskih, građevinskih ili tekstilnih tvrtki, smatramo da je ključno da javni sektor učini prvi korak. Stoga predlažemo nacionalnim i regionalnim vladama da planiraju provođenje konkretnih mjera decentralizacije institucija i funkcija, a institucije EU-a također bi to mogle razmotriti.

6. Mijenjanje priče

Ruralna područja su raznolika i stoga obuhvaćaju različite mogućnosti i prilike. Lokalne razvojne strategije najbolji su alat za prepoznavanje i davanje preporuka za iskorištavanje tih mogućnosti. Neke od mogućnosti i prilika koje su tipične za mnoga ruralna područja su:

- **Bolja kvaliteta života i zdravlje:** blizina prirodi i mogućnost poticanja kvalitete života stanovnika, fizičkog i psihičkog zdravlja kroz tu blizinu, može rezultirati poboljšanom kvalitetom života i boljim zdravljem.
- **Atraktivni stambeni prostor:** Stanovanje u blizini prekrasnih rekreacijskih područja privlačno je za stanovnike i moguće useljenike iz gradova ili drugih ruralnih područja. Digitalna rješenja omogućuju većem broju novih stanovnika da rade gdje god žele i da mogu birati svoj životni prostor zbog atraktivnosti, a ne zbog blizine radnog mjesta.
- **Otpornost:** Manje zajednice, u kojima se ljudi međusobno poznaju i vjeruju jedni drugima, brže se prilagođavaju novim okolnostima, što je posebno važno u kriznim vremenima. Mogućnost za hobi-poljoprivredu predstavlja dodatak opskrbi hranom iz trgovina te podiže otpornost ljudi u tom području. Kratki lanci opskrbe mogu još više povećati otpornost, budući da hrana potječe iz ruralnih područja. Psihološki zdravi ljudi su više otporni na osobnoj osnovi.

- **Okoliš i klima:** stanovnici koji žive i rade bliže prirodi i prirodnim bogatstvima skloniji su svjesnosti o važnosti njihove zaštite.

Pozivamo sve razine, uključujući lokalne ruralne, da počnu pričati drugačiju priču o tome koje snage i mogućnosti ima vaše područje. Ruralnim područjima potreban je funkcionalan i transparentan okvir usluga, socijalne, zdravstvene i obrazovne skrbi od strane lokalnih, regionalnih i nacionalnih vlasti kako bi se mogle iskoristiti mogućnosti tih područja.

7. Prava ruralnih mladih i adolescenata

Prava djece i mladih u ruralnim područjima, osobito ona spomenuta u člancima 3., 12. i 31. u Konvenciji UN-a o pravima djeteta, u riziku su da budu povrijeđena zbog nedostupnosti mjesta za provođenje slobodnog vremena i sastajanje mladih, u kombinaciji s minimalnim ili nikakvim javnim prijevozom. Stoga je najvažnije usredotočiti se na

- veća uključenost ruralne mladeži u procese donošenja odluka na svim razinama,
- fleksibilni sustavi javnog prijevoza za ruralnu mladež i adolescente,
- digitalna infrastruktura za ruralnu mladež,
- povećan pristup obrazovanju za ruralnu mladež, s više naglaska na prenosivim vještinama, učenju usmjerenom na studente i neformalnom obrazovanju kako bi se postigao istinski jednak i univerzalan pristup kvalitetnom učenju.

8. Transformacijske aktivnosti za održivost

su potrebne odmah. Svi građani trebaju se angažirati u prelasku na održiviji način života, koji bi trebao krenuti od samih građana. Pozivamo sve razine da se nadovežu na angažirane građane i na svim razinama stave temu naše zajedničke budućnosti na dnevni red. Međutim, okvir za djelovanje trebaju postaviti političari i institucije. Zahtijevamo djelovanje u izgradnji ovih okvira i radujemo se što ćemo biti konzultirani u tom procesu. Pozivamo sve nacionalne i europske institucije da stvore vjerodostojan okvir za postizanje globalnih održivih ciljeva.

9. Kohezija Europe

Zabrinuti smo što jačaju kritički glasovi oko EU. Stoga predlažemo da sve politike i mjere koje proizlaze iz EU-a promoviraju prednosti i snage EU-a. Nadalje, u svim europskim programima potrebno je promicati transnacionalnu suradnju i stvarnu razmjenu između ruralnih područja. Osim toga, nacionalne i regionalne razine moraju preuzeti odgovornost za približavanje Europe građanima, a svi dionici moraju surađivati kako bi tradicionalni mediji počeli izvještavati o pitanjima koja porezni obveznici financiraju kroz EU.

10. Jačanje uloge Lokalnih akcijskih grupa

Svako ruralno područje je drugačije i ima različite snage i mogućnosti na kojima se treba graditi. LAG-ovi i njihove lokalne razvojne strategije imaju za cilj nadogradnju i iskorištavanje lokalnih okolnosti i prilika. LAG-ovi su jedini instrument koji povezuje globalne, europske i nacionalne politike sa zahtjevima lokalnog stanovništva i stoga taj instrument upravljanja treba ojačati na više razina. Pozivamo sve razine vlasti da uspostave okvir za potporu LAG-ovima, kako slijedi

ISKORIŠTAVANJE MOGUĆNOSTI LEADER/CLLD-a

1. LAG-ovi kao partneri u javnim politikama

Nakon 30 godina, želimo istaknuti da LAG-ovi rade na TERITORIJALNOJ i vansektorskoj politici. Vrijeme je da se LAG-ovi prepoznaju kao upravljački alat koji daleko nadilazi okvire EPFRR-a i ZPP-a. Vlade i institucije na svim razinama, posebice na nacionalnoj i regionalnoj razini, trebale bi uključiti LAG-ove u svoje programiranje na holističkiji način. To je posebno značajno u temama kao što su održivi razvoj, starenje stanovništva, prehrambeni sustavi, kružno gospodarstvo, pametna sela.

2. Promoviranje europske zajednice LAG-ova

Transnacionalna suradnja važnija je nego ikad kako bismo našu Europsku uniju učinili zajednicom ljudi i institucija. LAG-ovi diljem Europe već su stvorili europsku obitelj koju treba njegovati i razvijati. Važno je da nacionalna i regionalna tijela daju LAG-ovima funkcionalni okvir koji bi im omogućio pokretanje projekata transnacionalne suradnje u bilo kojem trenutku programskog ciklusa kako bi pronašli partnere diljem Europe. Nacionalne ruralne mreže i ENRD trebali bi podržati sastanke u stvarnom životu (licem u lice) s LAG-ovima iz različitih dijelova Europe.

3. LAG-ovi kao partneri u javnim politikama

Pozivamo LAG-ove, mreže i nadležna tijela da počnu promovirati i prikazivati dobre primjere koji nadilaze jedinstvene projekte. Utjecaj lokalnih akcijskih grupa ne može se vrednovati kroz prikazivanje pojedinačnih projekata. Umjesto toga, potrebno je vrednovati i prikazati dodanu vrijednost LAG-ova na njihovom zemljopisnom području. Aktiviranje ruralnog stanovništva koje preuzima odgovornost za razvoj svog lokalnog područja ključno je za višerazinsko upravljanje i samo je jedan aspekt dodane vrijednosti.

4. Ruralni mladi

LAG-ovi, mreže i predstavnici vlasti trebaju stvoriti prostor za mlade i uključiti ih u svakodnevni rad. Za to je potrebno da vlasti stvore okvir, npr. omogućavanje krovnih (umbrella) projekata za mlade.

5. Transformacijske aktivnosti na terenu

su ključne za suočavanje s klimatskim promjenama i ekološkim izazovima današnjice. Mnogi LAG-ovi već doprinose ciljevima održivog razvoja i spremni su poduzeti još više aktivnosti. Vlade i institucije na svim razinama trebaju hitno uključiti LAG-ove kao partnere u ovom važnom zadatku.

6. Financiranje jače, povezane, otpornije i prosperitetne Europe

I dalje vjerujemo da je najmanje 8% za CLLD iz EARDF-a, ERDF-a, ESF-a i EMFF-a potrebno da bi LAG-ovi imali stvarni učinak, kao što smo naveli u deklaraciji iz Tartua 2016. [1]. To omogućuje i urbanim LAG-ovima da budu aktivni u oblikovanju naše zajedničke, europske budućnosti. Zahtijevamo da se unutar budućih programa i projekata – na svim razinama – koji su namijenjeni za ruralni razvoj razmotri distribucija putem LAG-ova.

7. Sedam načela

Preduvjet za dodanu vrijednost LEADER-a je da sve nacionalne i regionalne vlade poštuju sedam načela LEADER-a u svim fazama, odnosno u pripremi strategija, u provedbi i evaluaciji. Želimo staviti dodatni fokus na princip odozdo prema gore u stvaranju LAG-ova i njihovih strategija lokalnog razvoja.

8. LEADER brend

Predlažemo da cijeli sustav podrške zajednički započne koristiti LEADER/CLLD brend. Nakon 30 godina rada na participativnom razvoju u ruralnim područjima i šire, LAG-ovi bi trebali biti poznatiji javnosti. Zadržavanje LEADER-ovog logotipa iz Europske unije dobra je ideja, jer to pokazuje koliko je godina i na koliko mjesta LEADER bio prisutan u ruralnoj Europi do sada. LAG-ovi, LEADER mreže, nacionalne ruralne mreže i upravljačka tijela moraju surađivati kako bi ta metodologija postala poznatijom. Nacionalne mreže i upravljačka tijela bili bi od velike pomoći da promoviraju primjere dobrog rada LAG-ova. Pri tome je potrebno konzultirati LAG-ove i LEADER mreže.

[1] <https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/tartu-declaration-leaderclld.pdf>

9. Pojednostavljenje

Teška birokracija koja dolazi zajedno s LEADER-om i CLLD-om šteti narativu i LAG-ova i EU. Sve razine, posebno nacionalne vlade, moraju preuzeti odgovornost za pojednostavljenje – za korisnike – provedbu CLLD-a. Potrebno je uspostaviti administrativni sustav dizajniran posebno za CLLD uz uključivanje mišljenja LAG-mreža. Svako nepotrebno opterećivanje treba izbjegavati.

10. Timing

Tražimo od nacionalnih vlada da odmah započnu s procesom i konkretnim aktivnostima pojednostavljenja koji će biti na snazi prije početka sljedećeg programskog razdoblja. Vezano za LEADER 2023-2027, tražimo od vlasti na svim razinama punu operativnost LAG-ova od 1. siječnja 2023. To znači da bi sve Lokalne razvojne strategije trebale biti odobrene i potpisani odgovarajući ugovori s LAG-ovima kako bi počeli s radom od 1.1.2023.

European Leader Association
for Rural Development
Brussels, www.elard.eu

SWEDISH
PRESIDENCY
2020-2021

LUS
LOKAL UTVECKLING
SVERIGE

Prijevod s engleskog:

Zaključci proizašli iz panela i debata, su potvrđeni u konzultacijama sa sudionicima konferencije i svih 29 mreža članica ELARD-a u Europi, između 6.-7.12.2021., nakon konferencije.

Dodatne informacije:

Marion Eckardt

President of ELARD

E-mail: marion.eckardt@elard.eu

www.elard.eu

